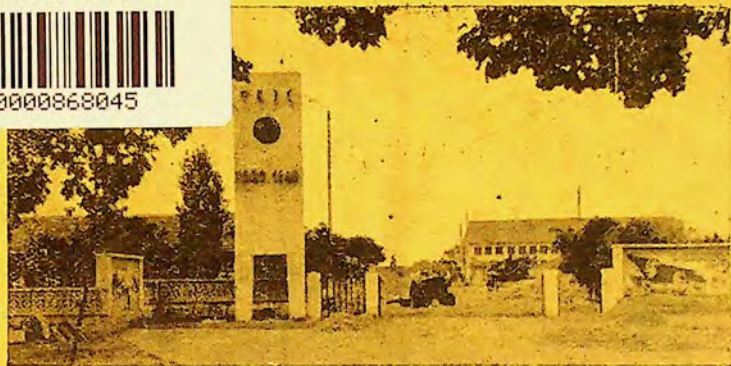

К 63/Б 49

120000868045

ПЕНЬО, БОТЕВ

ДВАДЕСЕТ ГОДИНИ ПО ИЗБРАНИЯ ВЕРЕН ПЪТ

По случай 20-годишния юбилей
на ТКЗС „ГЕОРГИ ДИМИТРОВ“
в Ново село, Русенско

12 63

669

THE END OF THE

THE END OF THE
THE END OF THE
THE END OF THE

ПЕНЬО БОТЕВ

ДВАДЕСЕТ
ГОДИНИ
ПО
ИЗБРАНИЯ
ВЕРЕН
ПЪТ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868045

По случай 20-годишния юбилей
на ТКЗС „ГЕОРГИ ДИМИТРОВ“
с. Ново село, Русенско

447292

Нашите трудово-кооперативни земеделски стопанства вече имат дълга и славна история. По своя възходящ път те срещнаха много трудности и пречки. Развиваха се, укрепваха организационно и икономически в упорита и неотстъпна борба с върлите врагове на кооперативния строй на село, с неверниците и консерваторите. Заедно със стопанствата израстваха и се променяха и хората.

ТКЗС „Георги Димитров“ в с. Ново село е едно от най-старите стопанства в Русенски окръг. Основано е още през юли 1945 година. В тази книга се говори за най-важните неща от неговата славна история, за богатия му опит и за значителните му успехи в развитието на селскостопанското производство.

ИЗ СЛАВНОТО МИНАЛО НА НОВО СЕЛО

На 22 км източно от Русе, по шосето за Кубрат, веред китна зеленина е разположено с. Ново село. Някога през турското робство селото е било 2 км по на юг от сегашното си място, в местността „Юрт-лука“. В началото на 19-ти век, спасявайки се от сатъра на агите и запяните, българите напуснали огнищата си и забягнали в Добруджа. Селото обезлюдяло. Бсят останал без работна ръка.

Загрижен за имотите си, местният владетел предложил на българи, преселници от различни места, да си построят къщи в собствената му гора. За кратко време се оформили две махали. Селяните обработвали земята и се грижели за добитъка на бея, за което той ги покровителствувал пред турските власти.

До средата на 19-ти век селото значително се уголемило. Заселили се и трима четника от четата на Георги С. Раковски, която била разпусната по този край. Боньо и Димитър си построили къщи в Ново село, а Никола Балкански по-късно се преселил в Русе.

По това време положението на българите в равнината било много тежко. Те често бивали ограбвани и убивани. Особено големи золуми правели черкезите и татарите, които се заселили в този край след Кримската война. Много жители на селото са станали жертва на омразните поробители и на разбойнически шайки, които върлували по този край.

През 1874 г. в Ново село се установява за учител Трифон Стоянов, ученик и последовател на Тома Кърджиев. Наред с учителската си дейност той трескаво подготвял населението за въстание. На следващата година се назначава за учител и Георги Кърджиев (брат на Т. Кърджиев). По негова инициатива бива изграден революционен селски комитет, който разгръща активна организаторска дейност.

След разгрома на Червеноводската чета, в която вземат участие много новоселчани, татарите, черкезите и турските запяни излезли гнева си върху мирното местно население. Те убивали и ограбвали декого срещнали, изнасилвали жени и момичета. Край на това тегло сложила освободителната Руско-турска война. През зимата на 1878 година новоселчани посрещнали с възторг и неописуема радост една руска войскава част, която за известно време квартирувала в селото. Старите хора доскоро разказваха за тия бълнуващи дни, за това, как селските стопани се надпреварвали да поканят на гости руски богатири, да се повеселят с тях.

След освобождението старото турско наименование на селото Еникьой отпаднало и останало сегашното име Ново село.

До освобождението новоселчани имали извънредно малко собствена обработваема земя, тъй като повечето от мерите, нивите и горите в района на селото се владеели от бея. След освобождението те изкупили част от бейския имот. Но малко от тях успели да се замогнат. Повечето останали бедни и малоимотни. Дълго очакваната свобода дошла, но животът на отрудените селяни много не се променил. На мястото на турските поробители се явили нови потисници — селските чорбаджии и буржоазните управници. В желанието си да изкупят от турците повече земя в местностите „Кьонлудите“, „Хотанско“ и „Вятовско“, както и ниви от тетовските татари, новоселчанци вземали извънредно големи заеми от банката и местни богаташи. Повечето от тях обаче не могли да се изплатят и земите им били обсебени от неколцина селски думбази.

С непрекъснатото разорение на селските стопани се изостряли все повече класовите отношения в селото. Засилващият се обществено-политически живот наложил да се образуват и първите партии. През 1894 година била създадена народната партия, а на следващата година се оформило едно крило на демократите. По-късно през 1900 година било поставено началото на БЗНС. Негови основатели били Вълчо Гьовов, Ботьо Несторов, Станьо Несторов, Рачо Станев и др. Същата година, по време на Тръстенишкото селско въстание, една значителна група новоселски земеделци се готвела да се притече на помощ. Но докато тръгне, бунтът на селяните бил потушен от царската кавалерия.

След това за новоселчани настъпват тежки дни. Селото нараства значително и хората му едва си изкарват прехраната. Затова много от тях заминали на далечен гурбет в странство. През 1907 година почти от всяка къща имало най-малко по един човек на работа в Америка.

По време на войните теглото на отрудените селяни се увеличило неимоверно. Мъжете заминали на фронта, а в селото останали само жените. На тях легнала цялата кърска работа и грижата за прехраната на многолюдната им челяд. Всеки ден в селото пристигали тревожни вести, всеки ден черковната камбана с провлачения си глас възвестявала за нови убити на фронта. Не останала селска порта без траурна лента, не останала майка без черна забрадка. Селският кмет и секретар-бирникът, както и местните чорбаджии, най-безсрамно използвали обстановката за лични облаги. Те ограбвали беззащитните жени, крадели и от събраните наряди за фронта. Тъжни и нерадостни били и писмата на войниците. В тях се говорело за несправедливостите на

фронта, за трудностите и големите опасности. По-късно под влияние на Октомврийската революция някои от войниците открито започнали да обвиняват царизма и буржоазната власт за всичките злини. В гърдите на отрудените и потиснати жени се събрала много горчилка, която през 1918 година се изляла в стихията, неудържим бунт.

... Било неделя. Училищният двор бил претъпкан от хора. На издигнатата трибуна вдъхновено размахвал юмруци шишав оратор от Русе. „Ако имате две ризи, едната дайте за фронта; ако имате две крини жито, едната се полага за войниците“ — говорел той.

— А ние голи и гладни ли ще стоим? — провикнала се една жена.

— Взехте ли и сетния залък!

— Уж за фронта, а надали половината стига до там. . .

Жените се разгневили и започнали да изливат хули и клетви по адрес на управниците. Безсилен бил ораторът да ги успокои. Опитал се да стори това кметът на селото Марин Пенчев. Неговата намеса обаче нажежила още повече атмосферата.

— Какво ги гледаме, мари! — провикнала се Руса Шопова и с вдигната сопа се спуснала към трибуната.

След нея се юрнали Гина Цветкова, Мона Гецова, Неда Стефанова и много други. Размаханите колове и сопи се стоварвали върху гърбовете на доверените хора на властта. Ораторът и местните управници едва успели да се заключат в училището. Захвърчали камъни към прозорците.

— Пазете да не скочат през прозорците от другата страна на училището! — извикала Шопкинята.

Но било вече късно. Преследваните управници вече били избягали. Тогава разгорещените жени, водени от Руса Шопова, с викове и закани се отправили към домовете на потисниците. Направили обиск и открили пълни човали с вълна, захар, ориз, зърнени храни и други стоки, които начаса раздали на бедните.

Пристигналата от града конна полиция с палки и арести едва успяла да усмири разбултувалите се жени. . .

След войната в селото закипял бурен политически живот. През 1919 година учителят Дочо Николов основал организация на БРСДП. Същата година се обособява голяма група от съмишленици на БКП (Г. Тодоров, Г. Керчев, В. Мокрев, Ст. Гайдаров, Ив. Коджаев, Н. Георгиев, Хр. Гарвалов и др.).

Превратът на 9 юни 1923 година дошъл за новоселските земеделци като гръм от ясно небе. Членовете на местната земеделска дружба се вдигнали масово. Към тях се присъединили и членовете на БЗНС от с. Хотанца. Без оръжие, със сопи, коси и брадви всички

се отправили към Русе. Но докато стигнат до града, сговористите вече се били отправили с повечето джатели на БЗНС. Стояли няколко часа в лозята край града и след това се завърнали.

Заграбилите властта сговористи установяват жесток терор над прогресивните сили. Особено масови станали убийствата и арестите през 1925 г. Тогава 85 души от Ново село били затворени в училището и бити най-зверски. Иван Минов, чл. на БЗНС, бива убит от цанковия палак Стоян Кафеджията. По-късно от зверски побойща умираат Стоян Арнаудов и Цаньо Иванов.

Но терорът не сломява духа на будните хора от Ново село. Въпреки трудните условия, те продължават борбата против ненавистната фашистка власт. През 1925 г. в селото пристигат представителите на военната нелегална организация на ОК на БКП — Русе Тончо Гълчанов, Атанас Минчев и Стефан Иванов. В къщата на Христо Минчев се състояло събрание, на което били обсъдени задачите във връзка с подготовката на въоръженото въстание. По-късно в селото провежда нелегално събрание и Вела Пискова. Разгръща се трескава организаторска и масово-политическа работа сред селското население. Гнусното предателство и подлото убийство на В. Пискова и Т. Гълчанов обаче нанася тежък удар на революционното движение. Става прозал в нелегалната военна организация, биват арестувани много комунисти и земеделци. Фашистският съд осъжда новоселчаните Й. Янков, М. Георгиев, Ан. Мантов, Хр. Минчев и др. Христо Арнаудов бива принуден да емигрира в Югославия. Комунистите минават в дълбока нелегалност.

През пролетта на 1931 г. в Ново село идва Никола Попов. Той се среща с най-активните комунисти. В дюкяна на Г. Керчев се провежда събрание, на което бива изградена местна организация на Българската работническа партия. Същата година бива учреден и РМС. Партийците и ремеслите разгръщат широка агитационно-политическа и просветна работа. Дейността им непосредствено ръководи и напразнява нелегалната комунистическа организация.

В навечерието на Втората световна война партийно-политическата дейност в Ново село още повече се засилва. Пишат се лозунги по оградите, къщите, училището и пр. В 1940 г. Русенският околийски комитет на БКП разделя околията на три района — Гагалски, Краенски и Новоселски. За отговорник на новоселския район бива определен Боньо Лакомов. По това време в Ново село активно работят комунистите Никола Червеноводски, Иван Малаков, Никола Асенов, Станьо Малаков, Йордан Гьокос и др. Оформя се и активна група от средношколци — ремеслени. В нея особено изпъкват Симеон Събев, Георги Парушков, Димитър Митев, Асен Цанев, Иван Жеков, Атанас

Панджаров, Петър Йорданов и др. Като активни ремсисти от село се очертават Борислав Панджаров, Никола Каравасилев, Петър Панджаров, Марчо Пенчев, Стоян Христов и др. Дейно участие в политическия живот вземат и девойките Денка Събева, Цонка Маринова, Димитра Гичева, Ганка Габровска, Александра Гецова и др.

През 1942 г. в селото се изгражда партийна бойна група в състав: Боньо Лакомов, Йордан Гьоков, Нено Тихолов, Иван Малаков, Станьо Малаков и Никола Асенов. Задачи са ѝ поставяли Здравко Чампоев и Диран Папазян, а по-късно и Агоп Онник и Никола Попов. Срещите са ставали в лозето на Иван Малаков, намиращо се в днешния кооперативен стопански двор.

След провала на Червенската конспирация 120 партийни и младежки активисти от околията биват изправени пред фашисткия съд. От Ново село са арестувани Никола Асенов и Боньо Лакомов. Асенов бива освободен, а Лакомов е осъден на 15 г. затвор. Във фашистките лагери биват интернирани комунистите Георги Тодоров, Антон Мантов и Стоян Монеv.

ПО НОВ ПЪТ

Победоносното деветосептемврийско въстание сложи край на фашистката тирания. Народът пое съдбините си в свои ръце. Радост изпълни сърцата на трудещите се новоселчани. Техните мечти за свобода и по-щастлив живот се осъществяваха.

Първите дни след победата бяха изпълнени с трескава политическа и организаторска работа. На 11 септември бе изградена легалната партийна организация. За нейн секретар бе избран Борис Първанов. Няколко дни по-късно беше образуван и РМС. Отечествено-фронтците избраха нова общинска управа с кмет комуниста Боньо Лакомов.

Омразната в миналото селска община се превърна в боен щаб, любимо място за срещи и разговори. Тук партийните, отечествено-фронтските и младежките активисти идваха по всяко време — по работа и без работа. Тук се зараждаше почти всяка инициатива, тук се крояха планове за предстоящата дейност.

Една вечер в кметския кабинет се бяха събрали много активисти. Те оживено разговаряха за политическия живот в селото.

— Реакцията взе да надига глава. Вчера в кръчмата открито са хулили нашата власт — говореше един.

— Няма опасност, народът е с нас.

— С нас е, ама както я караме, ще вземе да ни обръща гръб.

— Че защо?

-- Защо ли? Я ми кажете какво сме направили през изтеклите шест месеца за бедните хора? Нищо!

— Не е то тъй — противеше се вторият.

Тъй е, защото с нищо не сме показали, че не е тъй.

— С нищо ли? Остава само да кажеш, че фашистите са по-добри.

— Ти не извъртай приказките ми! Искам да кажа, че трябва да направим нещо за бедните селяни.

— Какво?

— Да съберем земята в едно, както в Съветския съюз.

— Рано е още за това — намеси се и партийният секретар.

-- Защо да е рано?

— Сега ние трябва да укрепваме народната власт. Предстои ни и избори да правим.

— Туй никак не пречи да се погрижим и за поминъка на хората.

Разговорът продължи до късно. Едни поддържаха идеята за незабавно изграждане на земеделска кооперация, а други смятаха, че трябва да се поизчака. До единство в мненията тази вечер не можа да се стигне.

Месеци наред тази тема бе в центъра на разговорите сред активна, по мегдените и механите. Обсъждана бе и на партийни, и на отечественофронтовски събрания. Най-сетне беше решено да се изготви списък с имената на стопаните, които са съгласни да влязат в кооперацията. Възложено бе на Марин Новев да се срещне с всеки от тях, да разясни подетата инициатива и да поиска съгласието му. Много от набелязаните стопани се съгласиха — мило им бе да се разделят с дръгливите си добичета и с малките си парчета земя. Поколебаха се и някои от комунистите. Дори старият и деен комунист, концлагеристът Антон Мантов, който не един път беше възхвалявал съветските колхозни, не можа да се реши да скъса с частното земеделие.

Най-активните агитатори на кооперативното дело, комунистите Б. Лакозов, Н. Асенов, М. Новев, Т. Гелъв, С. Русев, Г. Тодоров и др, както и членовете на БЗНС Т. Арнаудов, В. Панджаров, Н. Маринов и др. с търпелива и настойчива агитация успяха да склонят 58 стопани да се запишат за учредители на стопанството. Обработваемата им земя възлезе общо на 1400 дка, а се искаха най-малко 1000 дка, за да бъде поставено началото. Учредителното събрание беше насрочено за 21 юни 1945 год. Това стресна враговете на колективното земеделие — кулаците и по-заможните стопани. Те започнаха да заплашват, да шантажират, да разубеждават бъдещите кооператори. По-малодушните се хванаха на въдицата им. До деня на събраниято 12 стопани (О. Велчев, Ив. Гьорчев; Р. Янков, Т. Малаков и др.) се отказаха. Но това не спря започнатото дело. Събранието се със-

тоя на обявения ден. Ентусиазираните учредители избраха управителен съвет на стопанството и първия председател — комуниста Б. Лакомов, който по това време беше и кмет на селото. Около един месец по-късно, на 25 юли, се състоя второ събрание, което избра за председател на стопанството Никола Асенов, тъй като Лакомов не можеше да изпълнява едновременно двете длъжности.

Първото стълкновение между старото и новото стана, когато започна блокирането на земята. Селските стопани, чиито ниви влизаха в чертите на кооперативните блокове и трябваше да им бъдат заменени (Йордан Събсъ, Енчо Велчев, Добри Станчев и др.), се разсърдиха. Първо те започнаха да се заканват, че който влезе в нивата им, здрав няма да излезе. После взеха да се оплакват в Русе и София, а накрая заведоха и съдебни дела. Но нищо не им помогна. Заменките бяха направени и блоковете оформени.

Оформени бяха шест блока — три от фондовата земя и три от нивите на кооператорите. Границите на блоковете обаче бяха обозначени само на карта, на полето още нищо не личеше. Затова повечето от кооператорите не можеха да повярват, че земята им е събрана на едно. Те смятаха, че докато блоковете не бъдат ограничени с бразди, все едно не съществуват. И настояваха това по-скоро да бъде сторено.

Една сутрин на площада пред училището се събра много народ. В единия край кооператорите бяха заобиколили трактора, който председателят Н. Асенов беше докарал от с. Хотанца, и оживено разговаряха. Бяха докарани и 13-те чифта добитък на стопанството със съответния инвентар. Кооператорите искаха организирано да тръгнат на първа колективна оран.

Разтревожени за нивите си, частните стопани отправяха гневни погледи към трактора. ■

В страни от кооператорите се бяха настъбрали много частни стопани. Те бяха разтревожени за нивите си, които попадаха в чертите на блоковете. Насъсквани от злобните опозиционери, някои от тях сипеха ругатни към кооператорите. Чуваха се псувни и остри закани за отмъщение.

До по-сериозни инциденти не можа да се стигне. Тракторът потегли към полето, а след него и колоната на кооператорите. Тълпата от частници ги изпрати с викове и закани. После пошумя известно време и се разпръсна. Никой не посмя да иде на полето.

Първата есенна сеитба кооператорите започнаха с ентусиазъм. Но силите им недостигаха. Стопанството имаше само 6 дървени рала, 4 конски плуга, 4 брани, 7 каруци и 13 чифта коне. Решено бе да се използват тракторите на местните варшачкаджии. Със съдействието на окръжната земеделска служба бяха връчени мобилизационни писма на собствениците на три трактора — два от Ново село и един от Хотанца. Първите два чорбаджии повредиха и не можаха да бъдат използвани. Третият, с който няколко години беше работил Н. Асенов, беше изправен. С него първият председател на стопанството и първи тракторист Н. Асенов успя да извърши 1190 дека мека оран.

Макар стопанството да не притежаваше нито една редосеялка, не беше допусната сеитба на ръка. С три конни сеялки (две на частни стопани и една на есестранката) бяха засети всичките есенници.

Първата зима добитъкът на стопанството остана по домовете на кооператорите. Те се грижеха за него, те го хранеха със свои фуражи. Всички проявяваха голямо съзнание и изключителни грижи към кооперативните животни. Пролетта, когато някои привършиха фуражите си, взеха от другите кооператори, но не оставиха добитъка да заслабне и да се разболе.

През март 1946 година беше поставена задачата да бъде направена кооперативна сграда. Бяха насечени колове и пърти от отпуснатата на стопанството специална за целта гора. До голямото, под голямото меше, където сега се намира кантарът в централния стопански двор, съвсем примитивно, от пърти, кал и слама кооператорите направиха първата животновъдна сграда. Най-напред те изградиха отдел за конете, по-късно, през юни, понадиха навес за свинете и през август-септември — направиха отдел за овцете.

В стопанския двор до първата своя сграда кооператорите се събираха всяка сутрин и заедно тръгваха на работа в полето. Тук те се връщаха и вечер, за да оставят добитъка, инвентара и да уточнят задачите си за следния ден. Всички работеха ентусиазирано и всеотдайно. Бяха обвзети от благородната амбиция да обработят земята си по-добре от частниците, да получат по-високи добиви. И усилията им

не останаха напразни. Житата избуяха едри, с тежки класове. Враговете се косяха от злоба, а честните селски стопани започнаха да гледат с по-друго око на кооперативното стопанство.

Жътвата бе тежка, продължителна, но радостна. Доволни бяха всички от първите плодове на своя задружен груд. Близо 20 дни кооператорите и кооператорките осъмеаха и замръкнаха на житните поля, а някои и там ношуваха. Посевите все пак бяха пожънати. Но как да се превозят снопите, като имаше само 13 каруци? С тях и до края на септември нямаше да смогнат. На помощ се притекоха войници от народната казарма. Заедно с тях за около седмица снопите бяха докарани в стопанския двор. За около две-три седмици беше завършена и вършитбата.

Една вечер ръководството се събра на заседание да реши как да бъде разпределено зърното. Фактически това не беше заседание, а цяло събрание на стопанството, защото освен членовете на управата присъствуваха и много кооператори. В първите години кооператорите-учредители много активно се интересуваха от проблемите на стопанството, стремяха се да участвуват в решаването на почти всяка задача. Поради това между общите събрания и заседанията на управата нямаше голяма разлика.

Първият счетоводител на стопанството Петко Жекков направи отчет за реколтата. Той съобщи какви производствени и други разходи са направени до края на вършитбата, колко трудовни са начислени и по колко натурално възнаграждение се пада на всеки кооператор.

— Какво ще го мерим на трудовни, дайте да го разделим на калпак! — провикна се един от присъстващите кооператори.

— Право е! Нека всички да имат достатъчно хляб! — подкрепи го друг.

— Не може тъй! — прекъсна ги счетоводителят. — Конто са вложили повече труд, трябва да вземат по-много храна.

— Всички са работили според възможностите си.

— Ние сме задружно семейство и никой не бил да остава гладен.

Споровете продължиха до късно. Надделяха привържениците на уравниловката. Искаха да покажат на всички, че стопанството е едно задружно семейство, в което не може да има сити и гладни, а всички трябва да са доволно нахранени. Решено бе за всеки член от домакинствата на кооператорите да се дадат по две кила дунавски жито.

Лятото мина неуспешно. Доиде есента. С нея настъпиха и трудностите. Стопанството се беше уголемило. Приети бяха 33 нови кооператора. Обработваемата земя нарасна с 526 дека. Земеделският инвентар и работният добитък обаче почти не се увеличиха. А трябваше да се сее. На вършачкаджините не можеше да се разчита, защото бяха успели да развалят тракторите си.

Решено бе стопанството да си купи свой трактор. Пратеници на управата ходиха, питаха и научиха, че в Две могили има един Булдог, който може да свърши хубава работа. На стопанството бе отпусната помощ 700 хиляди лева (стар курс), с които тракторът беше купен от собственика му. С него и с впрегатния добитък започна оранта и сеитбата. Обаче работата пак продължи до към срездата на ноември.

Състоялото се на 13 април 1947 година годишно-отчетно събрание направи преглед на изминатия път и набеляза предстоящите задачи. За председател на стопанството беше избран Марин Йовев.

Работата през пролетта премина организирано и срочно. Всички се трусиха ентузиазирани, стремяха се навреме и по-добре да свършват възложените им задачи. Но годината беше лоша за селското стопанство. Рано пролетта се засуши и късно засетите есенници едва не загинаха. Те останаха ниски, с дребни класове. Пуснаха едва по 52 кг зърно на декар. Слаба беше реколтата и от пролетните култури. Разпределението беше незадоволително.

Някои от кооператорите, особено с по-многочленни семейства, се поотчаяха. Това не остана незабелязано от враговете на кооперативния строй. Те започнаха за злословят по адрес на стопанството, да настроят кооператорите против ръководителите им. Някои се хванаха на коварната им въдица.

В началото на есента председателят на стопанството беше включен в една делегация и замина в Чехословакия. Използвайки отсъствието му, зле настроените кооператори поискаха да бъде свикано събрание, което да направи оценка на работата. Събранието се състоя един неделен ден. В дневния ред беше предвидено да се обсъдят ходът на текущите полски работи и подготовката за есенната сеитба. Обаче някои кооператори започнаха да говорят и за други неща, да обвиняват ръководството, да хулят стопанството. Дори се закахиха, че ще напуснат кооператива. „Който иска да подаде заявление и ще бъде освободен от стопанството! Никого насил не държим!“ — не можа да удържи нервите си първият агроном на стопанството Тодор Пенев, който заместваше председателя.

На следващия ден десетина разочаровани кооператори, а някои и злобно настроени против ръководството, поднесоха заявленията си в канцеларията. Имаше и кооператори, които бяха написали заявленията си, но не смееха да ги подадат. Положението стана тревожно. Колебанието обхващаше все повече кооператори. Дисциплината спадна и работата чувствително се разстрои.

Вдигната бе на крак цялата партийна организация. Мобилизираните бяха и отечественофронтовските агитатори. Касаше се за бъдеще-

то на стопанството, за първото кооперативно стопанство в Русенски окръг. Търпеливо и подробно бяха разяснени на всички причините за временните трудности. Вражеските подстрекатели бяха разобличени. Постепенно напрежението поутихна. Зле настроените кооператори се поуспокоиха и се включиха в работата.

По-късно, когато беше свикано общо събрание да разгледа подадените заявления, никой не искаше да напусне стопанството. Все пак най-зле настроените, които най-много разлагаха стопанството бяха изключени.

След това кооператорите заработиха спокойно. Вярата им в светлото бъдеще на кооперативния строй отново укрепна. През 1948 год. стопанството прибра хубава реколта и даде добро възнаграждение на кооператорите. Хубави успехи бяха постигнати и през 1949 година. Всички кооператори бяха доволни, радостни и щастливи. Към стопанството започнаха да поглеждат с надежда все по-голяма част от бедните и средни частни стопани.

Приемане инвентара на новите кооператори след масовизацията през 1950 година.

Дойде 1950 година — най-трудната в историята на кооперативното стопанство. През тази година стана масовизацията му. Тогава в него се вляха почти всички селски стопани — убедени и неубедени, увлечени от общото движение. Приети бяха 452 нови кооператори с 15 315 дка обработваема земя. Още през есента добитъкът беше събран и настанен в кооперативни обори. Но не беше осигурен достатъчно фураж. Повечето от новоприетите кооператори нямаша фураж, а които имаха, не пожелаха да го дадат на стопанството. Останаха само на слама, животните силно заслабнаха. Особено зле бяха конете. Някои от тях не можеха да стоят на краката си. От дългото лежане кожата им се изпонарани. Какво ли не правеха гледачите, за да ги спасят. Чи

стеха ги по два-три пъти на ден, пояха ги редовно, вързваха ги с въжета за гредите, та да не падат на земята. Най-важното обаче — да ги нахранят доволно — не можеха да сторят. Поради това и резултатите бяха лоши. През зимата умряха 81 коня.

Оценка и приемане каруците и конете на новите кооператори след масовизацията през 1950 година.

Една сутрин, обхождайки стопанския двор, председателят се отби в конюшната. Той завари гледачите да се суетят край няколко легнали коня. Последните бяха съвсем изнеможали. От дългото лежане хълбоците им се бяха пробили и гноясали. Положението им беше безнадеждно.

— Да ги заколим, Марине. От вчера, берат душа? — обърна се един от кооператорите към председателя.

— Тъй ами, защо да се мъчат животните — подкрепи го друг.

— Че заколете ги пък. Явно е, от тях стока няма да стане — махна с ръка председателят и побърза да се отдалечи, за да не гледа повече тази картина.

Тогава и през ум не му минаваше, че тези негови думи ще бъдат използвани с корисна цел. Зли клеветници го обвиниха, че злонамерено е наредил да бъдат заклани няколко коня. Последваха одумки, следствие. Стигна се и до Народния съд. Много тревожни дни и нощи прекара председателят на стопанството, много горчилка се набра в гърдите му, докато бъде доказана истината. . .

С всеотдайните усилия на старите кооператори, с активното действие на партийната организация и на другите политически и масови организации в селото трудностите бяха преодоляни. Доиде пролетта, животните се хванаха за зелената храна и се посъвзеха. Потръгна и работата в стопанството. Тези, които влязоха с общото течение, които

доста време гледаха с едното си око навън, започнаха да посвикват с колективния труд, с новия си живот на кооператори. Да се излекуват по-бързо раните, получени от масовизацията, помогна много и благоприятната за селскостопанското производство 1951 година. Роди се сравнително хубава реколта, Стопанството раздаде добро възнаграждение на труда и позачето от хората бяха доволни.

Следващите години кооперативното стопанство несотклонно вървеше все напред, все по-укрепване в организационно и стопанско отношение. С присъщата им любознателност и предприемчивост новоселчани бързо възприемаха новото и го прилагаха в практиката. През 1951/52 год. земята беше земеустроена. Просторните блокове бяха разграничени от прави пътища, край които скоро бяха засадени и плодни дръвчета. За няколко години стопанството укрепна и се нареди на едно от челните места в околията и окръга.

Кооператорите на
първомайски ми-
тинг през 1952 г.

Поради някои сериозни слабости, допускани от ръководството, работата започна да се влошава. В партийната организация и в кооперативното стопанство се оформиха групи, враждуващи една срещу друга. Стопанското ръководство не се вслушваше в отправената му критика, не осъзнаваше порочните си методи, а продължаваше все по-грубо да администрира и своеволничи. Поради това много от хората започнаха да му обръщат гръб, да не му гласуват доверие. Обстановката се нажежи, стана опасна.

С активната помощ на окръжния и на околийския комитети на партията комунистите от Ново село се заеха да отстранят слабостите. На партийно събрание беше решено да се поиска от ЦК на БКП да бъде освободен от народната армия офицерът Димитър Иванов Митев и да бъде издигнат за партнен секретар в стопанството. През 1955 г. той пристигна в родното си село и се зае да укрепва партийните ре-

дове. По-късно на работа в село бяха изтеглени и комунистите Асен Цанев, Борислав Панджаров и други. На състоялото се през юни 1956 г. събрание кооператорите единодушно избраха за председател на ТКЗС агронома Асен Цанев. С пристъщата му упоритост, оперативност и последователност той се зае с работата в стопанството, като даде широк път на новото, прогресивното в селскостопанската практика.

С правилните си методи, с внимателния си и конкретен подход към хората новото партийно и стопанско ръководство успя за кратко време да обедини и сплоти всички в един здрав колектив и да ги поведе в борбата за по-нататъшни успехи в социалистическото строителство на село. Разработен бе и приет подробен тригодишен план за развитието на кооперативното стопанство, изпълнението на който заангажира усилията на всички.

Да тръгне кооперативното стопанство с още по-бързи крачки по своя възходящ път допринесоха извънредно много и историческите решения на Априлския пленум на ЦК на БКП. Засилването на материалната заинтересованост, повишаването на изкупните цени на селскостопанските произведения, изменението в планирането, намаляването цените на торовете, на петролните продукти и на строителните материали, както и другите мероприятия, които партията и правителството проведоха след 1956 година, безспорно, изиграха решителна роля за икономическия възход на стопанството.

През октомври 1958 г. беше предложено кооперативните стопанства в Ново село, Хотанца и Долно Абланово да се обединят в едно. Това беше посрещнато с одобрение от повечето кооператори. Но имаше и такива, които изразяваха несъгласие. Страхуваха се, че работата в уединеното стопанство трудно ще се оглави и ще тръгне назад. А някои от Долно Абланово и от Хотанца се опасяваха да не би от това да се облагодетелствува само централното село, а техните села, като по-малки, да останат ошетени. Проведени бяха партийни, на БЗНС, отечествено-фронтовски и общоселски събрания. Разгърната бе и широка разяснителна работа по махали, бригади, звена и ферми. С подробни примери, цифри и факти се посочваше, че след обединяването стопанството значително ще увеличи производствените си възможности и с още по-бързи крачки ще тръгне по своя възходящ път на развитие.

На 23 октомври 1958 година събранието на делегатите от трите села реши стопанствата да се обединят. Няколко дни по-късно хората от трите села бяха вдигнати и започна строежът на шосето между Хотанца и Ново село. След това с общи усилия беше направен и един малък язовир, а също бяха удължени каналите на Сандровската на-

поителна система и беше осигурена вода за 300 дка зеленчукова градина.

Съвместната работа и общите интереси сдружиха хората от трите села. Те започнаха да се чувствуват като равноправни членове на едно голямо семейство. Постепенно бяха преодолени и местническите чувства у някои селски ръководители.

Обединяването действително допринесе много за по-нататъшния бърз подем на ТКЗС. Това сега никой не може да отрече.

СЪС СОБСТВЕНИ МАШИНИ

Когато преди двадесет години първите кооператори образуваха стопанството, тяхната най-голяма мечта беше да имат свои машини, да обработват земята механизирано, културно, както в напредналите страни. Това им съкровено желание беше такова голямо, че те отказваха да впрегнат добитъка и да прокарат първите бразди в кооперативните блокове. Искяха това да бъде направено с трактори, макар и те да са собственост на чорбаджиите. И когато на 31 септември 1945 г. докараният от с. Хотанца стар Диринг на път за блоковете беше спрял на площада, всички излязоха да се порадват на този първи предвестник на машинното земеделие. Злобните викове и закани на върлите врагове на кооперативното дело тогава не можаха да помрачат радостта на кооператорите. Те дори и не ги слушаха. Пукотът на трактора изпълваше всецяло сърцата им, окриляше мечтите им за чиния нов щастлив живот.

Първата година, както вече казахме, стопанството използва три части трактора (два от Ново село и един от Хотанца). Следващата година то се сдоби със свой. Старият „Булдог“, купен от с. Две могили, беше посрещнат с голяма радост от всички кооператори. Негов първи тракторист беше Никола Асенов, тогавашният председател на стопанството. Години наред старият „Булдог“ беше единственият кооперативен трактор. С него оряха и сееха, използваха го и за транспорт.

През 1946 година беше образувана машинно-тракторната станция в Русе. Тя изпрати в Ново село един трактор СТЗ. Обаче той можеше да изоре само 50 дка. Повреди се и поради липса на резервни части не можеше да бъде поправен.

Следващата година развитието на механизацията отбеляза нова крачка. През март беше доставен първият камион. От внесените в страната от Съветския съюз 24 товарни автомобили „ЗИС — 5“ един беше разпределен за новоселския кооператив. Неописуема беше радостта на кооператорите, когато посрещнаха своя нов собствен камион. Те се качваха в карусерията му и с грейнали от усмивка лица минаваха

през село. Този година камрионът, каран от първия шофьор Васил Ив. Хаджисв, свърши много ползна работа. С него бяха превозени голяма част от селскостопанската продукция и строителните материали за обектите в стопанския двор.

Малко преди жътвата от един частник беше купена за 500 хиляди лева (тогавашен курс) първата кооперативна вършачка. С нея кооператорите още същата година овършаха снопите си. През есента беше доставена и първата тракторна редосеялка, изработена в гр. Ловеч.

С национализацията на едрия земеделски инвентар, а и с отпуснатите от държавата повече капиталовложения МТС се вържяха с повече селскостопански машини и започнаха все по-добре да обслужват кооперативните стопанства. Поради това вече не се изпитваше голяма нужда кооператорите да си набавят собствени машини.

От 1947 до 1956 год. машинно-тракторният парк на стопанството се увеличи незначително. Тракторите станаха два, вържени с осем различни прикачни машини. През този период механизацията се развиваше с бавен темп. За 9 години машинната обработка на земята дори не можа да се удвои. Изразена в декари мека оран на 1 физ. декар тя се увеличи от 1,25 на 2,40 дка м. о. Голяма част от полските работи се извършваха с работния добитък.

Транспортът, който се извършваше изключително със силите на стопанството, също много не се измени. Първият камрион продължи да стои самотен до 1954 г., когато беше доставен вторият. През този период превозите се извършваха най-вече с каруци, които наброяваха 265.

Механизацията на новоселския кооператив, както и в цялата страна, започна да се развива с много по-бързи темпове след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП. Държавата започна да отдели по-големи капиталовложения за селското стопанство, да отпуска на кооперативните стопанства все по-големи кредити, да доставя повече разнообразни съвременни селскостопански машини. За три години новоселският кооператив увеличи собствените си трактори на 19, а прикачните им инвентар — на 53. Камрионите от три станаха 14.

През този период значително се увеличи и техниката на МТС. Благодарение на това механизаторската работа в стопанството нарасна от 75 000 дка м. о. през 1956 г. на 180 000 дка през 1959 год. Обаче анализът на резултатите тогава показва, че техниката на МТС не се използва добре. Това се дължеше на обстоятелството, че машините бяха в един ръце, а земята в други. За да намалят разходите, ръководствата на ТКЗС по онова време гледаха по-малко да използват машините на МТС, като за целта съкращаваха редица произ-

водствени процеси. Налагаше се цялата техника да мине в ръцете на кооперативните стопанства.

През март 1961 год. Министерският съвет прие постановление № 25. С него се разрешаваше на ТКЗС да изкупят машините от МТС. Няколко дни по-късно председателят Асен Цанев предложи на партийния комитет и на управителния съвет на ТКЗС първи в окръга да изкупят машините от МТС. Проведено бе съвещание с актива. Някои се изплашиха от направеното предложение и започнаха да спорят.

— Тогава ще я втасаме съвсем я — говореха един.

— МТС е държавно предприятие и едва успява да поддържа техниката, та ние ли ще смогнем? — казваха други.

— Това ще ни създаде големи главоболия — предвиждаха трети.
— По-добре е машините да са си държавни. Държавата да се грижи за тях. А ние да си гледаме земята.

Председателят подробно обоснова предложението си. Той подчерта че стопанството е доста голямо — има над 58 000 дка земя и много добитък, а разполага само с 500 — 600 работоспособни човека. Без техника не може да се оглави производството. Ако всички машини бъдат собственост на стопанството, те винаги — където е нужно и когато е най-необходимо — ще се използват.

Решението бе взето. От станцията бяха изкупени 15 трактора, 12 комбайна и различен прикачен инвентар.

Общинският партийен комитет и управителният съвет на стопанството проведоха среща с механизаторите, за да ги запознаят с новата организация и с фирмите на заплащане.

— Досега неуспехите си често оправдавахме с МТС — говореше председателят. — Но ние вече изкупихме машините. Те са наши, на кооператива. От това как ще ги използваме и стопанисване, зависи бъдещето на стопанството.

Дълго продължителният откровен разговор. Механизаторите слушаха внимателно и мислено си представяха своята работа. Как ще изпълняват големите задачи? Досега те вършеха само по-грубата работа — оран, сента, култивиране. А вече се иска машините да влязат и в лозята, и в люцерните, и в зеленчуковите градини, да отменят хората в отглеждането на царевичата, слънчогледа, захарното цвекло.

Следващата година стана още едно историческо събитие за новоселския кооператив. Решено бе живата теглителна сила да се замени с моторна: Идеята бе дадена първом от главния счетоводител на стопанството П. Панджаров. Той изтъкваше, че стопанството няма интерес да храни 480 коня. Председателят на стопанството Ас. Цанев се подготви основно и докладва по повдигнатия въпрос на състояло-

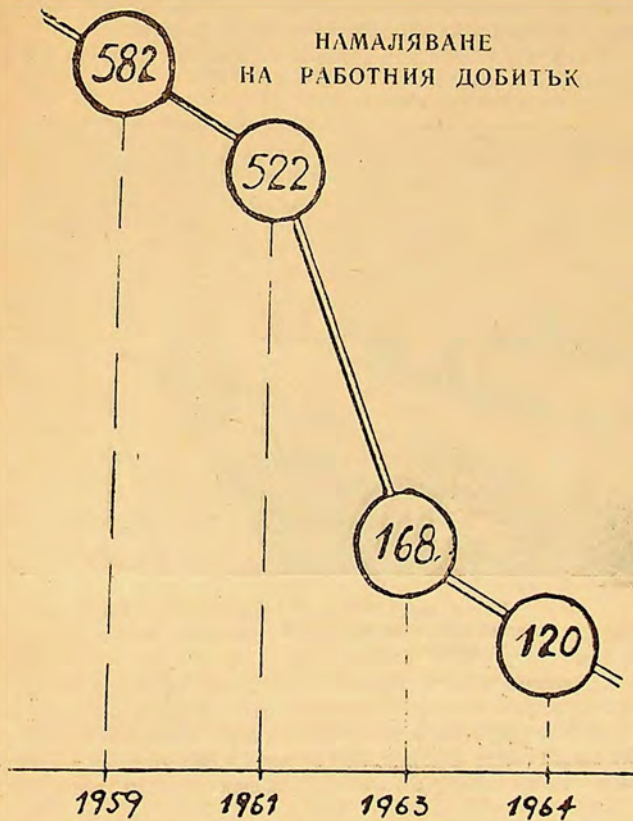
то се наскоро съвместно заседание на партийния комитет и на управителния съвет. Предложението на председателя каруците да се заменят с моторни превозни средства беше възприето. Реши се допълнително да бъдат набавени още 13 транспортни трактора и 15 камиона, както и съответните ремаркета и други прикачни машини.

А кой ще работи с тия машини, откъде да се вземат толкова трактористи, шофьори, монтьори? Гъководството на стопанството — този малък сговорен колектив, свързан помежду си още от тежките години на борбата против фашизма, опрял се изцяло на подкрепата на кооператорите — беше обмислил предварително и този въпрос. Още през 1961 год., когато стопанството изкупи техниката от МТС, беше издигнат лозунгът: „Всеки кооператор — механизатор!“ А после беше прибавен към него и втори лозунг: „Всички кооператори, вместо на каруци — на автомобили!“ По решение на общинския партнен комитет и на управителния съвет на ТКЗС от 13 октомври 1962 г. до 15 февруари 1963 г. в стопанството беше проведен тримесечен курс за трактористи. В него участваха 68 души, разпределени в две паралелки. Занятията се провеждаха преди обед в ремонтната работилница по практика и след обед в две класни стаи на основното училище по теория. Преподаватели бяха специалисти на стопанството, които с откъсване от производството, но без да страда работата им (защото си я вършеха, след като се освободяха от курса), водеха занятията в курса по точно определена програма. От 16 до 19. II. 1963 г. беше проведен изпит по основните предмети: трактори,

селскостопански машини и експлоатация (теория и практика). От явилите се 68 курсиста слаб успех показва само един. Два дни по-късно пред комисия от МТУ — Русе беше положен и държавен изпит. Книжки за правоспособни трактористи получиха 43 души. По-късно беше положен изпит и пред комисия на ДАН и 36 души получиха право да работят на транспортни трактори.

Така за една-две години три четвърти от впрегатния добитък беще намален. Довчерашни каруцари, животновъди и занаятчици смениха професията си — станаха механизатори.

В миналото новоселчани се славеха с хубавите си коне. Всяка година на Тодоровден в селото се устройаха масови конни надбягвания. След като конете в стопанството намаляха, би следвало да изчезне и тази хубава народна традиция. Ръководството на стопанството обаче не се откажа от нея. Традицията продължи във видоизменена форма.

На първи март всяка година — на този нов „Тодоровден“ се прави преглед за готовността на техниката за пролетната кампания. Строени по системи, машините се явяват на старт пред специална комисия: проверява се техническото им състояние, сръчността на тракториста при качването, при запалването, при правилното тръгване, умело каране и пр. На най-добрите се дават награди.

Този ден е вече голямо празненство в селото, на което участват всички кооператори.

Първи март 1963 г. По случай празника на механизатора се провежда състезание между трактористите.

Изкупуването на техниката наложи да се създаде в стопанството и съответната ремонтно-техническа база. Първата ремонтна работилница беше образувана през 1946 година. Началото ѝ поставиха двама занаятчици — ковачи с помещенията и инвентара си — огнища, ментемета, ръчен шмиргел, ръчна бормашина и други ръчни инстру-

менты. По-късно работилницата на стопанството значително се разшири, но за новите условия пак беше недостатъчна. Затова през 1961 година беше изградена нова техническа работилница. Тя беше оборудвана с модерен струг, електрожен и кислороден, токоизправител, бор-машини, измервателни уреди и пр. Щатният технически персонал в нея нарасна на 16 души.

Ежегодно се увеличаваше техниката на стопанството. Заедно с това се модернизираше и ремонтно-техническата работилница. Сега тя е съоръжена с още два модерни струга, с разтръгвателна машина, въздушен чук, шепинг машини, портален кран и пр. В нея вече работят 28 души — инженери, монтьори, шлосери, стругари, електроже-нисти и пр. Благодарение на това стопанството успешно поддържа и ремонтира тракторния си парк. През 1964 г. в техническата работил-ница бяха извършени 35 средни ремонта на самоходни машини и над 140 текущи ремонта на прикачни машини.

Четири години изминаха, откакто бяха закупени машини. Животът опровергва скептиците. Механизаторите заработиха по-добре. Те се съревноваваха за по-високо натоварване на машините, за по-качествена работа, за по-високи добиви. Кооперативното стопанство започна пър-во в окръга да завършва различните селскостопански кампании и да получава значително по-високи добиви. То стана широко известно не само в окръга, но и в страната, като едно от стопанствата с най-ви-сока култура на земеделие.

През това време техниката на стопанствата значително се уве-личил — тракторите станаха 56, самоходните комбайни — 10, автоко-лите — 37. Общият обем на механизирани селскостопански работи възлезе на 486 201 дка мека оран, два пъти повече в сравнение с постигнатото през 1960 година. Средно на декар се пада по 8,47 дка мека оран при 3,92 дка м. о. през 1960 година. Поради по-добрата ор-ганизация и по-правилното използване на техниката в ТКЗС, както и поради намаляване на преките производствени разходи, съкрати се значително и срокът за възвръщаемостта на капиталните вложения за машини. В сравнение с бившата МТС — Русе той се намали близо два пъти.

Макар, че през последните години механизацията значително се разшири, това в крайна сметка не даде напълно желания икономич-ески ефект. Разходът на труд за единица продукция почти не се из-мени. Не се увеличи във възможния размер и общото производство. Всичко това се дължеше до голяма степен на остарялата вече органи-зация на труда, която не съдействуваше да се използва докрай техни-ката, да се произвежда повече и по-евтина продукция. Механизатори-те се стремяха да изпълняват повече норми, защото от това зависеше

тяхното възнаграждение. Много малко се интересуваха те какво ще се получи накрая, каква ще бъде общата и чистата продукция. Поле-вците също гледаха да им числят повече трудодни и се зала-вяха с работи, които можеха да свършат машините.

Венчко това наложи да се потърсят нова организация и такова заплащане на труда, което да стимулира механизаторите по-добре да използват техниката, да произвеждат повече и по-евтина продукция. Въз основа на челиния опит и съобразно местните условия решено бе да се организира комплексна механизирана обработка на 41 000 дка посевна площ. За целта се предлагаше нова организация за работа с машините и подходяща, икономически обоснована, система за заплащане на труда.

В началото механизаторите не можаха да схванат същността на предложението и доста се изплашиха.

— Кой знае какво ще излезе накрая, да не работим за вятъра?
— разсъждаваха много от тях.

Първото събрание с механизаторите протече бурно и продължи няколко часа. Ръководителите на стопанството подробно разясниха целта и същността на новата организация и каква полза ще имат от това стопанството и механизаторите. След това трябваше да бъдат проведени и други срещи, да се води и лична агитация, докато всички механизатори се убедят, че избраният път е правилен, че той ще доведе до големи успехи.

В Ново село беше сформирана бригада за комплексна механизация, а в съставните села Хотанца и Долно Абланово — звена. На бригадата беше възложено да обработи с машини, без участието на ръчен труд 3051 дка слънчоглед, 2254 дка царевица за зърно и 2089 дка за силаж, 608 дка захарно цвекло, 2869 дка люцерна, 12 634 дка пшеница и 2666 дка счемик. За целта тя бе снабдена с 19 различни трактора, със зърнени, царевични и силажни комбайни, с комплект от машини за обработка и прибиране на захарното цвекло, с преси подбирачи, стогометатели, ремаркета и необходимия прикачен инвентар. За бригадир бе назначен агрономът Руси Русев. Заплащането на механизаторите бе обвързано с крайните резултати — колкото повече продукция произведат, толкова по-високо ще бъде възнаграждението им. Съгласно приетата акордно-премиална система на заплащане, от тях се изисква да свършат венчко със собствени сили. Ако за дадена работа се наложи да се използва допълнителна работна ръка, заплащането става за сметка на фонда на бригадата и звената за комплексна механизация.

Изтеклите шест месеца потвърдиха големите предимства на възприетата нова система на заплащане. Значително се повиши инициативността на механизаторите. Те започнаха повече да мислят как да

Бригадирът на бригадата за комплексна механизация агр. Руси Русев и трактористът Никола Колев.

преустроят и усъвършенствуват машините, че да работят по-добре и по-бързо, как да организират силите си, че всичко да свършат навреме и доброръчително.

КЪМ ВСЕ ПО-ВИСОКА КУЛТУРА НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО

В землището на Ново село преобладават сивите горски и излужените черноземни почви. Те са слабо запасени с азот и фосфор, а по-добре с калий. Имат среден до тежък механичен състав и неутрална реакция. Водопрпускливостта им общо е добре изразена. Мощността на хумусния хоризонт е средна.

Новоселският кооператив е разположен на една от най-високите точки на Русенски окръг — на 150 — 200 м височина над морското равнище. Земята му представлява високо сухо плато, с оскъдни дълбоки подпочвени води. През месеците юли, август и септември землището придобива почти степен характер. Средните годишни валежи се движат от 520 до 600 литра на кв. метър. Най-сухи са месеците май — 40 — 50 л., юни — 20 — 40 л., юли — около 40 л., август — към 10 л. и септември — 50—60 литра.

Още с образуването на стопанството първите кооператори, с при същата на новоселчани упоритост и напредничавост, подчертаха свои голям стремеж да обработват земята културно, според изискванията на агрономическата наука. Но тогава възможностите им бяха съвсем ограничени. Те нямаха машини, нито пък подходящ земеделски инвентар. Нямаше и специалисти, които да ги поведат към желаната цел.

Все пак в сравнение с частните стопани те обработваха земята много по-добре. Още от първия ден в стопанството стана неотменен закон всичко да се засява с редосеялки, да се подбират по-добри сортове, семената старателно да се почистват и обеззаразяват. Добри грижи се полагаха и по време на вегетацията на културите. Затова кооперативните блокове ярко се отличаваха от нивите на частните стопани и винаги даваха по-високи добиви. Първата година например стопанството получи с 30 — 40 кг пшеница, ечемик, царевица и слънчоглед повече от декар, отколкото частните стопани. Тази разлика беше много по-голяма през 1943 г., когато кооператорите прибраха по 193 кг пшеница, 225 кг ечемик, 113 кг слънчоглед, 1 280 кг захарно цвекло средно на декар.

Поради недостатъчната техническа въоръженост на ТКЗС, както и поради неопитността на трактористите до 1957/58 год. обработката на почвата не беше на нужната висота, различните агротехнически мероприятия не се извършваха навреме и доброкачествено. Дълбоката оран например, която започна да се прилага от 1951 г., до 1958 г. не можа да обхване всички площи. Даже и през 1959 г. останаха към 520 дека да бъдат изорани през пролетта. При това значителна част от блоковете се изораваха късно есента, след като завърши сентбата. Пролетните почвени обработки също не се правеха на нужното равнище. Затова през този период реколтата до голяма степен зависеше от климатическите условия, от това, дали годината ще бъде дъждовна или сушава. Голямото колебание на добивите от основните земеделски култури по това време се вижда от следната таблица:

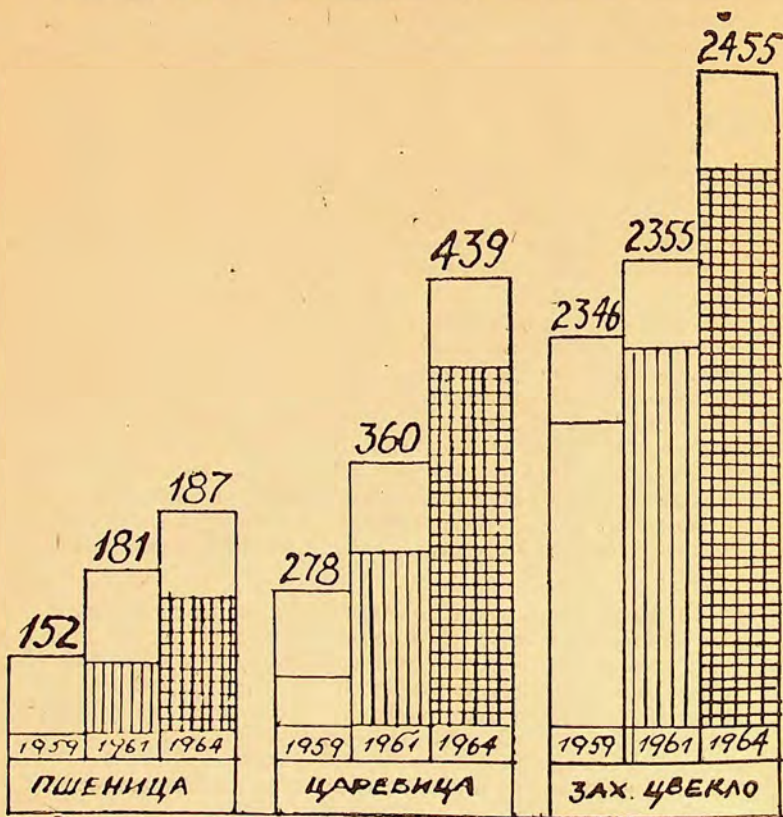
година	пшеница	паревица	фасул	слънчоглед	зах. изекло
1948	193	229	54	113	1280
1949	56	79	12	58	1361
1950	96	174	23	103	660
1951	144	117	36,5	87	1290
1952	190	136	45	112	1065
1953	190	87	44	108	840
1954	130	199	52	163	1383
1955	150	252	93	177	1577
1956	124	212	79	165	1630
1957	220	266	53	213	3061
1958	196	225	75	210	2110

По-късно, след като МТС се въоръжи с повече машини, а и трактористите повишиха квалификацията си, обработката на земята се подобри значително. Да се повиши културата на земеделието много спомогнаха и специалистите на стопанството, които през 1958 г. бяха 6, а сега вече са 10. Две от бригадите сега се оглавяват от специалисти — зисшисти. Под ръководството на агрономите от година на година производството се поставяше на все по-здрава научна основа. Повиши се зискателността към механизаторите и кооператорите. Благодарение на това всички обработки на почвата започнаха да се извършват навреме и съобразно изискванията на агрономическата наука.

В стопанството започна все по-правилно и широко да се използват естествените и изкуствените торове. На оборския тор взе да се гледа като на ценно богатство. Започнаха да се полагат все по-големи усилия да се увеличава производството му, да се съхранява добре. Ежегодно от животновъдството вече се получава по около 7 000 тона тор, от който по около 1 400 тона се употребява за зеленчуковата градина, а с останалия по време на дълбоката оран се нагорява основно по 1 000 дека. Увеличи се и употребата на изкуствените торове. Това се вижда от следната таблица:

Изкуст. торове	1960	1961	1962	1963	1964
Азотни	618	426	262	239	503
Фосфорни	505	403	509	384	1121

В резултат на по-високата култура на земеделие плодородието започна да не се влияе толкова от климатическите условия. Добивите станаха по-трайни, с не такива резки отклонения, както по-рано.

Както в миналото, така и след образуването на кооперативното стопанство най-много се застъпваха зърнено-хлебните култури: пшеница, ечемик и ръж. В първите години те заемаха повече от 50 на сто от посевната площ. Сред пролетниците основно място се падаше на

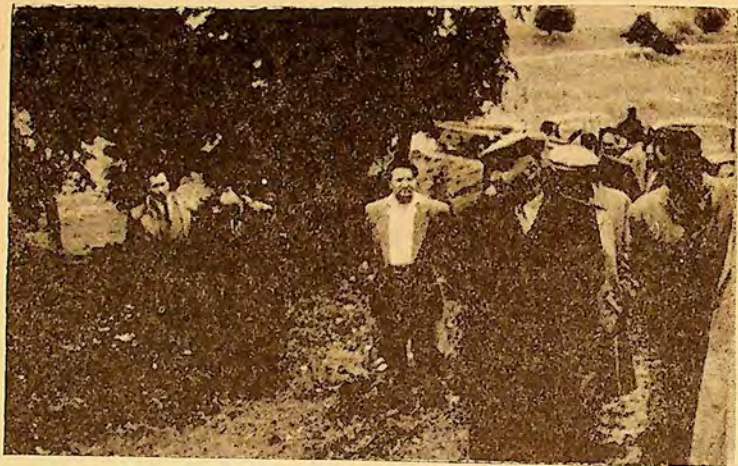
царевичата за зърно, слънчогледа, захарното цвекло и на фасула. Тази структура на полевъдството в основни линии се запази доста дълго.

Един пролетен ден през 1949 година почти всички кооператори и кооператорки, радостни и възторжени, излязоха да засаждат своето първо кооперативно лозе. Жените с кобилицы носеха вода да поливат лозичките. Така в местността „Кантона“ беше създадено 50 дка кооперативно лозе. До 1956 година то се уголеми на 252 дка. Значително се разшири лозарството след уедряването на стопанството. През 1962 год. лозята вече заемаха 1537 дка. Продължително време обаче лозята не носеха добри доходи. Те бяха предадени към полевъдните бригади и звена, които се грижеха за тях между другото, когато им останеше свободно време. Непърязани както трябва, не окупани и непръскани назреме, лозята бяха в много лошо състояние и даваха съвсем слаби добиви. През 1960 и 1961 година беше набрано по около 300 — 350 кг грозде средно от декар. Това бе най-малкият добив в окръга.

През есента на 1961 година с помощта на специалисти от окръжния народен съвет беше направена основна оценка на лозарството. Подчертано бе, че всички слабости се дължат на несправилната организация на труда, из смесените бригади, които подценяваха работата в лозарството. Реша се да бъде образуван специална лозарска бригада. За неин бригадир беше назначен Илия Панджаров, който до тогава беше заместник председател на стопанството. В Хотанца и Долно Абланово бяха сформирани лозарски звена.

Към лозарската бригада в Ново село бяха предадени 120 души. Но повечето от тях нямаша нужните познания в областта на лозарството. Затова първата задача бе да се помисли за подготовката на хората. През есента и зимата бяха организирани квалификационни курсове, през които минаха повечето от хората на лозарската бригада. По-късно ръководството на бригадата покани изтъкнати лозари — бригадирът от ТКЗС — Русе Г. Паскалев, бившия главен агроном на ТКЗС — Пиргово Ив. Тодоров и др. първенци-лозари от окръга да се запознаят на място с новоселските лозя и да дадат съвети как да се подобри състоянието им. Техните препоръки се оказаха много полезни. Представители на лозарската бригада ходиха в Пиргово, в ТКЗС „Първи май“ — Русе и на други места, откъдето почерпиха богат опит.

Голяма трудност в началото представляваше пръскането на лозята. Стопанството през 1961 година имаше общо 1430 дка лозя, а не разполагаше с нито един лозарски трактор, нито пък с пръскачната техника. А цялата площ да се пръска с гръбни пръскачки беше

През юни 1960 г. първият секретар на ЦК на БКП и председател на Министерския съвет д-р. Годор Живков и секретарят на ЦК на БКП д-р. Боян Българанов посетиха стопанството и се запознаха с развитието му.

почти невъзможно. Налагаше се да се помисли за механизизиране на процесите в лозарството, главно на пръскането. В изпълнение на това ръководството на стопанството реши и достави 6 трактора. Следващата 1963 г. броят им се увеличи с още два. С тия осем трактора и със съответния прикачен инвентар бяха почти напълно механизирани оранта, междуредовите обработки, загрибването, отгрибването, торенето и пръскането.

Само за една-две години състоянието на лозята коренно се измени. В тях вече не можеше да се видят плевели и бурени, както по-рано, не се допускаха и поражения от мамата. Средните добиви грозде от декар рязко нараснаха. Докато през 1961 г. бе набрано по 313 кг грозде от декар, през 1962 г. добивът нарасна на 1228 кг, а през 1963 година — на 1838 кг. Над 4 на сто от доходите на стопанството постъпват от лозарството.

В землището на Ново село няма вода за напояване. Поради това новоселчаните като частни стопани не са имали зеленчукови градини и са изпитвали голяма нужда от зарзават. След образуването на

стопанството кооператорите още първата година се засади да си направят, макар и малка зеленчукова градина, която да задоволява по-малките им нужди. През пролетта на 1946 г. беше разорана 20 дека целина в местността „Нова чешма“. Имаше много камъни из почвата, но кооператорите ги събраха в кошници и ги изхвърлиха. На тази площ беше поставено началото на кооперативното зеленчукопроизводство. По-късно през 1948 г. зеленчуковата градина се увеличи на 50 дека, а през 1951 г. към нея бяха прибавени още 20 дека в местността „Кърдере“ и други 20 дека в местността „Хотанските геранчета“.

Зеленчуковото производство значително се разшири след обединяването на стопанството. В землището на с. Хотанца бе създадена 300 дека градина. Миналата година зеленчукопроизводството осигури 7,7 на сто от доходите на стопанството.

Новоселчани още в миналото са обичали овощните дървета. Дърветата им са били озеленени с различни плодни дръвчета. Тази им любов към овощните плодове беше пренесена и в кооперативното стопанство. През 1950 год. беше засадена първата кооперативна овощна градина върху 20 дека. Следващата година тя нарасна на 230 дека. След обединяването на стопанството кооперативните овощни градини достигнаха 447 дека, а сега са вече 517 дека, от които 256 дека кайсии, 184 дека сливи, 20 дека ябълки и останалите смесени.

Гордост за новоселското стопанство са алеите насаждения. От двете страни на всички пътища между блоковете растат китни плодни дръвчета. Засадени са над 1 100 единички ябълкови фиданки, 2 500 сливи, 2 800 череши, 1 150 кайсии, 100 ореха, 50 вишни и др. През пролетта и лятото кооператорите, които работят на съседните блокове, имат право да ядат колкото искат от зрелите плодове. Затова и те ги пазят, грижат се за тяхното развитие.

От три-четири години е застъпено и тютюнопроизводството. За пръв път с тази култура бяха засадени 219 дека през 1962 г. Макар полеводите да нямаха опит в това производство, успяха да получат по 121 кг добив на дека. Следващата година посевната площ на тютюна се увеличи на 266 дека. Нараснаха и производствените резултати. За надпланово производство стопанството получи 56 000 лв. премия и награда една кола „Варшава“, 800 лв. и две екскурзии в чужбина. През 1964 год. бяха засадени 400 дека с тютюн. Кооператорите от полеводните бригади, които през изминалите две години въвекоха богат опит в тютюнопроизводството, отгледаха ран и закален разсад, навреме го разсадиха и след това положили образцови грижи за насажденията, своевременно обираха готовите листа и правилно ги сушиха и сушиха. Така беше получен рекорден добив —

*Механизаторите пръскат край-
пъните алейни дръвчета.*

по 184 кг сух тютюн на декар. Срещу надплановото производство стопанството получи 36 000 лв. премия и награда едно самоходно шаси и 4 екскурзии в чужбина. Тютюнопроизводството стана важен източник на парични доходи в стопанството. Миналата година постъплените от него съставляват 1,8 на сто от общите доходи на кооператива.

Коренно се промени вече структурата на растениевъдството. Делът на интензивните култури нарасна значително. Първата година

след обединяването на стопанството на зърнено-хлебните и фуражните култури се падаха 27 на сто от доходите на растениевъдството, а сега — около 16 на сто. Значителни доходи постъпват и от люцерновото семенпроизводство, от дини и пр. Делът на гроздето, зеленчуците, слънчогледа, захарното цвекло и тютюна общо нарасна от 17 на 24 на сто.

Големи са успехите на стопанството в механизацията на растениевъдството. Есенните зърнени култури вече са почти напълно механизирани. С машини се подготвя почвата, с машини се сее, с машини се тори и подхранва, с машини се прибира и реколтата. През последните години почти обезлюдяха и зърнените площадки. Докато по-рано тук работеха по 80 — 100 човека, сега броят им е намален на 15. Тази година 8 800 тона пшеница и ечемик бяха почистени, изсушени и складирали главно с помощта на техниката, като бяха изразходвани само 468 човекодини.

До преди една година прибирането на тревните фуражи беше една от най-тежките и трудоемки работи в стопанството. Хората не смогваха да покосят и приберат всичко навреме и голяма част от сеномето се похабваше.

... Беше по коситба миналата година. Наторената люцерна бе избуяла и високите ѝ стебла бяха полегнали на земята. Наредени един след други десетки кооператори замахваха силно с косите и оставяха след себе си дебели откоси. Телата им бяха потънали в пот, ризите — залепнали на гърбовете. Поздравихме косачите и заговорихме. Един се обърна към председателя:

— Тежко е, другарю председател. Капнахме. Коси ли се такова чудо? Дайте машини и тук!

На Асен Цанев му стана неудобно.

— Прав си — продума той. — Трудно е, но малко ни са косачките, пък и бърже се повреждат. Но ще решим и тоя въпрос.

— Трай коньо за зелена трева — пошегува се един.

Косите отново засвистяха. С председателя тръгнахме надолу. По пътя той дълго мълча. После с грижата на добър стопанин заговори:

— Прави са хората. При това голямо трудово напрежение косим като дедите ни едно време. Да замахваш цял ден с косата в тая горещина... Машината трябва да измести човека от тази тежка работа...

Този случай си спомних през май тази година, когато пак с председателя Ас. Цанев наблюдавахме сенокоса. Картината беше съвсем друга. Косачите ги нямаше. Из люцерната сновяха машините. За прибирането на люцерновото сено беше изградена специална временна бригада, към която бяха предадени 17 трактора, 3 широкозахватни косачки, 4 косачки-товарачки, 2 сеносъбирачки, 8 ремаркета и няколко камиона. Машините косяха, прибираха сено, товареха го на транспортните средства. В новата сушилни на стопанството зелената маса се сушеше с вентилаторни уреди. Така през тази година от люцер-

Сеновалът на стопанството, в който с вентилационни уредби се суши люцерновото сено.

ната беше приготвено над 650 тона висококачествено витаминно сено и беше консервирана над 1700 тона зелена маса.

ВИСОКОПРОДУКТИВНО, ДОХОДНО ЖИВОТНОВЪДСТВО

В стопанството най-напред беше основана свиневъдна ферма. На 13 март 1946 година по решение на стопанския съвет бяха купени от племенното животновъдно стопанство „Каблюк“ край гр. Коларовград 6 свине от породата „Бяла българска“. Докато бъде изграден свиневъден отдел към направената от плет първа животновъдна сграда в стопанския двор, прасетата бяха гледани по домсьвете на кооператорите Илия Малаков, Руси Ненков и Бопьо Касимов. На 10 юни те бяха прибрали в стопанския двор и за първи свиневъд беше определен Георги Стоянов.

На 7 август същата година бе състоя общо кооперативно събрание, което реши да бъдат събрани овцете на кооператорите. Така със 150 овце беше поставено началото на овцефермата. За първи овчари

бяха определени Иван Краев и Трофил Спасов.

Същата есен от Софийски окръг бяха купени 9 крави от породата „Монтафон“. Фактически те са основателките на кооперативната кравеферма. Възложено бе на члена на стопанския съвет Тодор Арнаудов да се грижи за тях. Той е първият кооперативен краевгледач.

Птицефермата беше създадена през пролетта на следващата година. Доставени бяха от СНИ „Образцов чифлик“ яйца от породата „Легхорн“. От тях бяха излюпени в инкубатор 195 пилета. Възложено беше на Георги Стоянов едновременно със свинете да гледа и пилетата. Тази година той се прояви и като много добър птицевъд. Отглежда толкова хубави ярки, че който ги видеше през есента, смяташе, че са стари кокошки.

Трябва да бъде отбелязано, че в ония години ръководството на стопанството проявяваше големи грижи за развитието на животновъдството. Прави впечатление, че всички животни, с които бе поставено началото на фермите (с изключение на овцете) бяха чистопородни, произлизащи от високопродуктивни за времето си породи. Това говори за голямата амбиция на тогавашното ръководство на кооператива да създаде животновъдство, което значително да превъзхожда животновъдството на частните стопани.

*Първият обор на
стопанството за 50
крави, построен
през 1949 година.*

В периода до 1949 година животновъдството на стопанството беше лежи подем. Подобрява се организацията във фермите, увеличава се броят на животните и тяхната продуктивност. През 1949 година породистите крави стават 10 и имат 1392 л годишна млечност, овцете нарастват на 198, като вълнодобивът достига 2,2 кг, а млечността — 31 кг. Свинете са 15 и се получават от тях средно по 15 прасета. Средната носливост на кокошка достига 64 яйца. До тази година в сто

панския двор са изградени един обор за крави, 2 свинарника, кокошарник, конюшна, 5 силажни ями и кошари от плет за овцете.

Както се вижда и от протоколите за заседанията на стопанския съвет, животновъдството тогава беше винаги в центъра на вниманието на ръководството. Почти не минаваше заседание да не бъде обсъден някоя проблем от животновъдството. Стопанският съвет решаваше и най-дребните въпроси. В протокола от 29 август например е записано решение трите стари крави — Волга, Катюша и Марица — да се оставят за разплод. В друг протокол по-късно е записано, че се решава младата крава Пенка да бъде подложена на операция. Стопанският съвет лично утвърждаваше дажбата на животните, режима на хранене, гледане и пр. На 14 юли 1949 г. той взе важно решение за развитието на овцевъдството — случната кампания да се открие на 15 август и овцете да се осеменят изкуствено с внесен коч от породата „Меринофлайш“. С това решение фактически се поставя начало на развъдно-подобрителната работа в овцевъдството.

Годините 1950 и 1951 бяха най-тежки за развитието на общественото животновъдство. След масовизацията на стопанството броят на всички видове животни се увеличи. А фураж нямаше. Едва бе изкарана зимата. Продуктивността силно спадна.

След тия трудни години работата в животновъдството започна бързо да се подобрява. Възникна въпросът коя ферма да бъде основна, водеща. Ръководството на стопанството насочи вниманието си към свиневъдството. През 1955/56 год. в местността „Курджа“ бяха построени свинарници за уговяване на прасета. От ДЗС — Нова черна бяха внесени нерези от породата „Корнвал“, с цел да се получи по-висок прираст при уговяването. Приложено бе хранене на свинете със суха смеска.

Предложена бе идеята, в местността „Тънгръво“ да се отглеждат при съвсем евтин начин свине от породата „Източна Балканска“. Ръководството на стопанството я възприе. От Кубратска околия бяха купени 7 свине и един нерез от тази порода. Започна развъждането им, но много добри резултати не бяха постигнати.

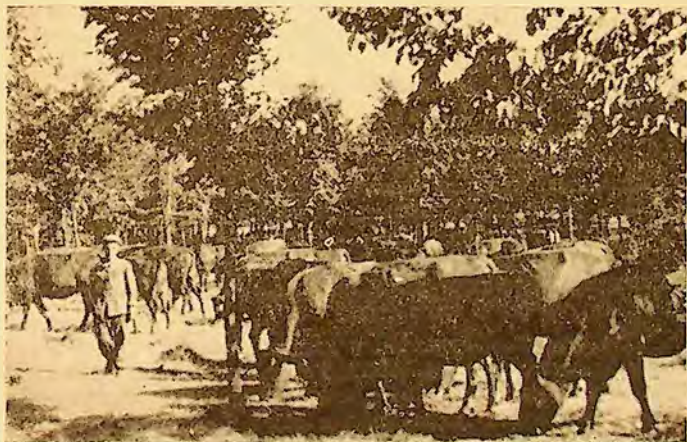
Породният състав на кравите през този период силно се омести. Развъдно-подобрителната работа се води едновременно с Монтафонски и Сименталски бици, като се даваше преднина на първите. През есента на 1955 г. беше утвърдена развъдната насока за създаване на новата порода „Българско червено говедо“. Започна да се доставя материал за изкуствено осеменяване от бици от породата „Червено датско говедо“. Скоро обаче се появи съмнение дали червеното говедо ще е подходящо и дали изкуственото осеменяване е резултатно. Затова се възприе да се работи по изкуствен и по естествен начин,

като се покриват кравите с биици от трите породи „Червено датско“, „Монтафон“ и „Симентал“, без да се следва някаква перспективна цел в развъдно-подобрителната работа.

В овцевъдството развъдно-подобрителната работа през този период се води главно с породата „Меринофлайш“. През 1957/58 г. започнаха да се доставят и кочове от породите „Кавказки меринос“ и „Асканийски меринос“. Изкуственото осеменяване се наложи напълно, но ясно определена цел не се следваше и точен развъдно-подобрителен план не се спазваше.

По това време ръководството на стопанството реши да постави ударение върху развитието на птицевъдството. За тази цел през 1958 г. беше построен модерен птичарник за 5 000 кокошки. Носливостта на кокошките още същата година парасна на 124 яйца средно на носачка.

През есента на 1958 г. новоселският кооператив се обедини със стопанствата в Хотанца и Долно Абланово. Това създаде известни сътресения в животновъдството през първата производствена година. След това обаче се откриха широки възможности за развитие на едно уедруено културно животновъдство, в което да се прилагат всички новости на зоотехническата наука. През годините 1959/65 г. в това отношение беше направено доста.

Кандидат-племенни юнци на паша

Във връзка с концентрацията на животновъдството възникна мнението дойните крави да бъдат събрани в централния стопански двор в с. Ново село, свиете да се установят на две места, като свинеугояването изцяло се съсредоточи в Долно Абланово и за концентриране на птиците в Ново село да се построи още един голям птичарник. Всичко това беше направено.

През 1959 г. беше решено да се изкупят всички крави от стопаните и с тях да се създаде в местността „Капаклийка“ ферма за угояване. Тази ферма не можа да се увенчае с успех. Скоро тя беше разформирована и сивите крави бяха включени в стадото на дойните, поради което четовият порожен състав силно се влоши.

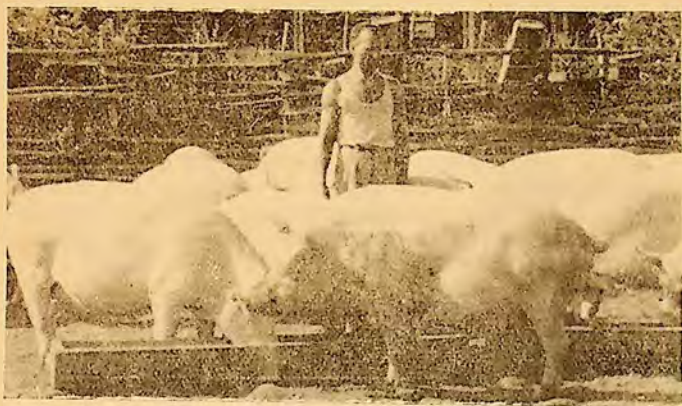
От 1960 година в стопанството започна една по-целенасочена и правилно организирана развъдно-подобрителна работа. Ликвидирани бяха всички бии и се възприе изцяло изкуственото осеменяване на кравите с материал от породата „Червено датско говедо“. В 1961 година най-хубавите крави на стопанството бяха събрани в едно ядро. През 1963 година това ядро беше и признато за кандидат-племенно.

Сега от всичко 450 крави на стопанството 130 са в кандидат-племенното ядро. Те са все червени мелези, дали през 1964 г. 5 676 л средна млечност. Към кандидат-племенното ядро са зачислени и 120 подрастващи юнички.

През 1960 година бяха подбрани най-хубавите овце, в които има натрупана кръв от породата „Меринофлаш“, и от тях бяха сформирани 5 стада. С това ядро от най-хубави овце започна системна и целенасочена развъдно-подобрителна работа. Действуваше се с кочове от породата „Асканийска“. По-късно, през 1964 г. върху понапредналите в развъдно отношение индивиди беше приложено вътрешно развъждане. Миналата година овцето ядро беше признато за племенно. То се състои от 1600 овце, 15 коча и 500 подрастващи шилета. Средният вълнодобив е 5,170 кг, а млечността достигна 67 литра. Тази пролет агнетата за разплод бяха отбити при 28 кг живо тегло.

Съгласно специализацията и концентрацията на животновъдството в рамките на окръга (1962/63 г.) птицевъдството в Ново село беше ликвидирано. През 1964 г. бяха оставени само 9 001 кокошки-носачки от породата „Нюхемпшир“ и съответното число петли от породата „Лехори“, с цел да се води промишлено кръстосване и да се произвеждат яйца за попълните. През годината бяха събрани по 175 яйца средно от носачка.

Измени се и насоката на свиневъдството. Застъпено бе главно производството на прасета за разплод. За целта през 1962 г. бяха купени от ДЗС в Русе и Бяла общо 180 свине от породата „Голяма

Минчо Димов, отговорник на групата гледачи на племенни свине-майки.

бяла". През 1964 г. от 100 свине-майки бяха получени средно по 20,3 прасенца, отбити при 16,7 кг живо тегло. Насоката на развитие на животновъдството в стопанството вече е ясно определена. В говедовъдството целта е да се създаде „Червено българско говедо“. Кандидат-племенната кравеферма сега разполага със 135 крави — червени мелези, които през първото петмесечие на 1965 година дадоха по 1 688,3 литра мляко. Свинсфермата разполага със 130 племенни животни от породата „Голяма бяла“, от които през първото прасило се получиха по 10,5 прасета.

Насоката на развъдната работа в овцевъдството е да се създаде овца „Добруджански меринос“. Сега племенното ядро на овцефермата разполага с 1 600 овце, 400 шилета, 500 подрастващи агнета и 15 коча. При стрижбата тази пролет бе получено по 5 876 кг вълна от овца и по 8,310 кг средно от шиле.

Птицефермата разполага с 900 кокошки от породата „Нюхемпшир“ и 90 петела от породата „Легхорн“. Продължава да се води промишлено кръстосване и да се произвеждаг яйца за люпилните.

Основните проблеми в животновъдството, върху които сега се работи, е да се повишава производителността на труда и да се намалява себестойността на продукцията с оглед животновъдството да се превърне в рентабилен отрасъл. Тия проблеми ще бъдат решени, като се механизират процесите във фермите, като се повишава все повече продуктивността на животните, като се промени структурата на посевните площи и дажбите и се съхраняват и използват по-добре фуражите, като още повече се подобри организацията на труда и се повиши квалификацията на животновъдите.

За механизирани процесите в животновъдството, макар и малко, все пак е направено нещо. От 1962 година стрижбата на овцете се извършва с машини. В три обора торът се изхвърля механизирано. В свинарника за 1 000 подрастващи прасета и свине за утаяване храната се подава автоматично. През август 1963 година бе пуснат в

Стадо с племенни агнета

експлоатация доилният агрегат тип „Рибена кост“, но се оказа неудачен. Затова той беше преустроен за доене на място. Направена бе и механизирана фуражна кухня за преработка на груби фуражи.

СТОПАНСТВОТО УКРЕПНА, ЗАМОГНАХА СЕ И КООПЕРАТО- РИТЕ

От малкото стопанство, което преди двадесет години създадоха пионерите на колективното земеделие в Ново село, израсна огромен кооператив, организационно укрепнал и икономически мощен. Сегашното му състояние въобще не може да се сравнява с началния му период, защото разликата е огромна. Голяма разлика се получава и като сравним сегашните му икономически показатели с резултатите през първата година след обединяването. А оттогава са изминали само пет години.

През 1959 г. стопанството произведе обща продукция за 2 319 000 лева, а през 1964 година — за 3 468 000 лева. Чистата продукция нарасна от 1 143 000 на 1 983 000, чистия доход — от 344 на 714 хиляди лева.

Онова малко стопанство, което в началото на своя живот имаше само 6 дървени рала, 4 плуга, 4 брани, 7 каруци и 13 чифта коне, сега разполага с мощна материално-техническа база. И тя ежегодно ще се разраства, защото с увеличаване на производството стопанството има възможност и да подобрява възнаграждението на кооператорите, и да отделя повече средства за фондовете. През последните пет години общият неделим фонд се е увеличил с около 700 хиляди лева. Близко три пъти е нараснал културният фонд и около четири пъти оборотният фонд. Във фонда за гарантирано заплащане на кооператорите вече са набрани над 35 600 лева.

Все по-широката механизация на производствените процеси допринесе значително да се намалят трудовите разходи за единица продукция. През последните пет години разходът на жив труд за 100 кг пшеница се намали с 40 на сто, на 100 кг царевича — със 7 на сто, на 100 кг слънчоглед — с 8 на сто, на 100 кг мляко — с 32 на сто, на 100 кг гов. месо — с 41,5 на сто и т. н. Благодарение на по-високата производителност на труда чувствително се намали и себестойността на продукцията. През 1959 г. себестойността на 100 кг пшеница беше 6,42 лв. а през 1964 г. спадна на 3,70 лева. През този период себестойността на 100 кг ечемик се намали от 6,18 на 2,73 лв., на 100 кг гов. месо — от 102,83 на 91,70 лв. на 100 кг краве мляко — от 21,96 на 17,87 лв., на вълната — от 377,27 на 295 лв и т. н.

Многократно се подобри и материалното благосъстояние на кооператорите, извор на което е разширяващото се кооперативно производство. Докато през 1959 година стопанството разпреди на кооператорите за вложения от тях труд 799 333 лв., през 1964 г. тази сума се увеличи на 1 332 605 лв. Средното годишно възнаграждение на работоспособен кооператор през този период нарасна от 426 на 786 лв., а възнаграждението на човекоден — от 2,28 на 3,82 лева.

Но има неща, които само с пари не се измерват. Кооператорите вече получават годишен платен домашен отпуск. При злополука им се плащат обезщетения, както в държавните предприятия. Дава им се стипендия и когато са болни. Голям брой кооператори и кооператорки се изпращат на почивка в почивните станции за селските труженици в страната. Освен това стопанството на свои разходи е осигурило почивката на 467 кооператора. Към това трябва да прибавим безплатната млечна кухня за бебетата, както и добре организирани детски ясли и детски градини, издържани от стопанството.

За благосъстоянието на кооператорите говорят красноречиво и следните цифри. Само през последните няколко години са купени 40 телевизора, 165 комбинирани електрически печки, 50 прахосмукачки, 170 перални, 14 хладилника, 210 радиопарати и радиограмофони, 350 различни котлони и пр. Електричеството влезе в битата на всяко селско семейство. Сега в Ново село има общо над 60 телевизора, 60 бани с електрически бойлери, 300 перални, над 400 радиопарата. Над 111 кооператора притежават мотоциклети, 10 си купиха и леки коли.

Почти всички кооператори изпращат децата си да продължат образованието си в различни средни училища. Ежегодно завършват средно образование по 30—40 младежи от Ново село. От основаването на стопанството досега са получили висше образование 35 деца на кооператори, от които 7 агронома, 4 инженера, 5 лекари, 15 офицери и др.

В Ново село сега трудно може да се намери стара къща. Кооператорите ги срутиха и на мястото им издигнаха нови двукатни домове, с широки слънчеви стаи и цветни градини отпред. През последните години, когато стопанството укрепна, в района на общината бяха построени 270 нови къщи и изградени 2000 м. модерни крайпътни огради. Водопроводната мрежа бе разширена със 7100 метра. Само в Ново село бяха направени 330 подотклонения, свързани с дълбоки помийни ями.

ПРОМЕНИ СЕ СЕЛОТО

Някогашното село със схлупени къщи и с кривите улици е вече неузнаваемо. Сега то действително е ново село. Ако някой, излязал от него преди двадесет години, се завърне, трудно ще го познае. Той може би ще търси старата схлупена къща на дядо Иван Чокоя, а на мястото ѝ ще види хубавата кооперативна сграда, с магазин, ресторант и канцеларии на ТКЗС, която сега краси пло-

Кооперативната сграда

щада. Няма да може да види и разкривената къщица, и двора, обграден с груб дувар от позеленели камъни, на баба Тодора. На това място сега се издига сградата за битово обслужване на населението. Ако поиска да иде на поляната с така наречената „въшлива круша“, където е играл в детинството си, няма да може, защото там се издига първата и най-хубава в окръга селска спортна зала, там са разположени площадки за спортуване. По-нататък ще види футболния стадион, а може и да се окъпе в плувния басейн. А колко много ще се изненада той, като види, че на мястото на вмирганото блато е създаден прекрасен парк за отмора. Не може да не се удиви и от това, че на поляната в края на селото на мястото на тръни-

те, гъстчето и кривите круши е застроено ново селище — стопанския двор на кооператива, в който са издигнати над 20 животновъдни и други сгради.

Но не само това прави впечатление в селото. Направено е много и за неговото хигиенизиране. Някогашните криви и кални улици са изправени и застлани с камъни. През двадесетгодишния период са шосирани общо 135 400 кв. метра селски улици. Над 14 000 кв. метра от тях са асфалтирани. За озеленяване на селото са засадени над 7200 декоративни дръвчета и са създадени общо 378 дка паркове и градини. Площадът и тротоарите по главната улица в Ново село са застлани с базалтови плочи.

Тази година бяха извадени над 2000 куб. метра камъни, с които ще бъдат шосирани и последните улици в края на селото. В близко време предстои да бъдат построени в Ново село детски домове, детски ясли и културен дом.

С усилията на кооперативното стопанство, на отечествено-фронтовските организации, на здравните работници и на цялата общественоност Ново село се нареди на едно от първите места в окръга в хигиенно отношение. От всичко 673 селски домове 281 са обявени за образцови. Над 90 на сто от домакинствата имат помийни ями, дълбоки повече от 5 метра, пред 99 на сто от къщите са направени хубави цветни градинки. Всички селски дворове и къщи се поддържат чисти и приветливи.

През 1964 година с. Ново село застана на първо място в окръга по благоустрояването и хигиенизирането и на второ място в страната.

Разхубавява се обаче не само централното селище, а и съставните села на кооперативното стопанство. В Хотанца са построени хубави търговски магазин и фурна, асфалтиран е площадът сред селото и е направен хубав парк. В Долно Абланово са построени хубаво училище и фурна. Общо в двете села са шосирани над 24 000 кв. метр улици и 200 кв. м са асфалтирани.

И ХОРАТА СТАНАХА ПО-ДРУГИ

Стопанството се раждаше в непрекъснати стълкновения с неверниците, със своите противници, развиваше се, крепнеше. То доказва на всички, които не лярваха, че неговата сила е непреодолима, че бъдещето на него принадлежи. В неговата среда и хората се променяха, израснаха, станаха горди строители на новия живот.

Много бяха стопаните, които по време на масовизацията влязо-

ха в стопанството неубедени напълно, увлечени от общото течение. И още при първите трудности те се огънаха. Някои искаха да го напуснат, започнаха дори да подриват основите му. А сега те сякаш не

Сградата за битово обслужване на населението

са същите, тъй много се промениха. Животът в кооператива ги приобщи. Ако сега ги запитате за ония трудни години, за колебанieto им и за обидните приказки, които са казали против стопанството, те ще махнат с ръка и с нескрита болка ще ви отвърнат: „Колко сме били заблудени. Нимахме никаква вяра в стопанството. А сега, като гледаме, дуцата ни се пълни с радост. Отдохме толкова напред. . .“

В началните години, особено след масовизацията, значителна част от кооператорите гледаха на работата в стопанството като на чужда, похабяваха и разпиляваха общото имущество. А вечер, когато се връщаха от блоковете, гледаха да сложат по нещо в торбите си и да го занесат в къщи. Имаше и случаи на по-сериозни кражби и разхищения. Но да не съобщаваме за тях. Кооператорите тъй горчиво са ги преживели, че сега не искат и да им се споменава за тях.

Като гледа човек как задружно си живеят сега кооператорите, просто не би допуснал, че някога те тъй често са се скарвали, и то за най-дребни неща. Един работели повече, други по-малко, някои били стари, а вземали наравно с младите в звеното, бригадирите и звено водите облагодетелствували роднините си и пр. и пр.

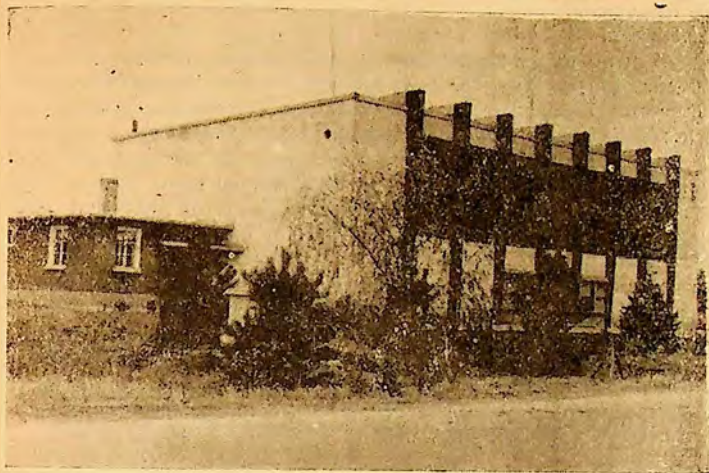
Идте сега в лозарското звено на Петър Тодор от Долно Аблаво и ще видите какъв задружен и сплотен колектив е то. Звеноводът вече не ходи, както преди години, от къща на къща да вика хората си на работа. Всеки си знае сега задачата и сам гледа по-рано да иде на работа. На някой може да се случи нещо и да закъснее или да не дойде на лозето. Но никой от звеното няма да му се разсърди, защото знае, че това се е наложило, че не е направено умишлено. Членовете на звеното взаимно си помагат в работата, по време на почивките колективно четат книги, заедно ходят на кино, на разни представления в града, устройват си и общи увеселения. Веднаж в седмицата вечер се събират в читалището и подготвят програмата за следващата литературна забава. От една година звеното е носител на високото звание „Звено за комунистически труд“.

И не е само звеното на П. Тодороз такова. Така задружно работят и хората от звеното на Гина Петрова от първа бригада в Ново село, и на други.

Да вземем и бригадата за комплексна механизация. Та тя бе сформирана само преди шест месеца, а хората ѝ вече са се сплотили като един. По жътва комбайнерите решиха да работят общо, за да си помагат взаимно. И така направиха. Повреди се някой от комбайните и всички, които не са на смяна, се заемаха с ремонта му. Механизаторите с по-богат опит стоблизо следяха работата на по-неподготвените си другари и ги подпомагаха редовно. Така комбайнерите успяха за около две седмици да приберат близо 9 хиляди тона зърно.

Няма ги вече и някогашните дразки между краварите, че един взел повече фураж за животните си, а друг по-малко. Сега те работят групово — по трима. Членовете на групата заедно се грижат за зачислените им крави, като всеки върши оная дейност, която най-малко подхожда за неговите възможности и опит. Заедно преодоляват те всички трудности, учат се един от друг и израстват в работата.

Прав е бай Никола Асенов, първият председател и тракторист на стопанството, а сега главен майстор, като казва, че в ремонтната работилница се оправят не само машинните, но и хората. Та нали всички младежи, дори и най-разхайтените, попаднали сред здравия колектив на работилницата, станали примерни. Ами да вземем Колето. В града ученето му не провървя, пък и да работи в началото не искаше. Но в работилницата стана примерен монтьор. А

Спортната зала

само той ли е? Някога и Александър Иванов не искаше да учи, обичаше свободния, по-бурен живот. А сега у него почти нищо не е останало от някогашния Сашо. Той стана за пример за всички и вече седем години умело ръководи една от бригадите на стопанството.

Обикнаха се кооперативците, заживяха като едно голямо семейство. Сватбите например сега не се правят само за роднините и близките на младоженците. На тържеството участва почти цялото село. На сватбата на Ангел Каравасилев, която се състоя тази пролет, трапезите бяха опънати в стопанския двор. И колко много подаръци му бяха поднесени, да се обзаведе цяла нова къща. А такива, че и още по-величествени бяха и сватбите на бригадир Руси Русев, на механизатора Марин Стоянов, на Стоян Краев, на всички младежи без изключение. Ако младото семейство няма достатъчно средства, стопанството, и колективът, където работи, го подпомагат.

С ПОГЛЕД КЪМ БЪДЕЩЕТО

През изтеклите двадесет години кооперативното стопанство постигна немалки успехи. Но това не задоволява напълно новоселчани.

Те са устремили погледа си към по-високи върхове, към по-големи завоевания.

Този пролет специалистите на стопанството няколко месеца проучаха и разработваха перспективния план на стопанството за Четвъртата петилетка. Той беше разгледан и допълнен от актива. Ето какво се предвижда да бъде достигнато до 1970 година.

В структурата на растениевъдството няма да настъпят големи изменения. Посевната площ на зърнените култури ще се намали с три на сто, а ще се увеличат площите на техническите култури с 0,5 на сто, на зеленчуците и бобаните — общо с 0,8 на сто, на фуражните култури — с 1,7 на сто и на трайните насаждения с около 1,4 на сто. Предвижда се обаче средните добиви значително да се увеличат. През 1970 г. трябва да бъде получено средно на декар по 280 кг пшеница, 300 кг ечемик, 400 кг царевича, 200 кг слънчоглед, 3000 кг захарно цвекло, по 1000 кг вино и 1400 кг десертно грозде, по 800 кг ягоди и пр. По такъв начин общата продукция от растениевъдството ще се увеличи от 2423 хиляди на 3236 хиляди лева или със 133 на сто.

*Министърът на селското стопанство на СССР
др. В. Мацкевич беше скъп гост на стопанството.*

Това ще бъде постигнато, като още повече се повиши културата на земеделието. За целта се предвижда да се доставят нови машини и да се разшири комплексната механизация. Значително се увеличават и да се разшири комплексната механизация. Значително ще се увеличат и употребата на минерални торове. Количеството на изразходваните азотни торове средно на декар от 16 кг през 1965 година ще нарасне през 1970 г. на 48 кг, а на фосфорните торове — от 20 на 70 кг.

Значителен ръст ще бъде постигнат и в развитието на животновъдството. Предвижда се броят на кравите да се увеличи от 470 на 500, като същевременно средната млечност на фуражна крава нарасне от 2700 на 3400 литра. Овцете ще се увеличат само с 300 броя, обаче производството на вълна ще нарасне с около 3500 кг и на овчето мляко с около 10 000 литра. До 1970 г. необходимият фураж за животновъдството ще бъде осигурен 103 на сто. Това ще позволи да се организира правилно и пълноценно хранене на животните и да се използват напълно продуктивните им възможности. По такъв начин общите доходи от животновъдството ще се увеличат с около 30 000 лева.

До края на петилетката общата продукция на новоселския кооператив ще нарасне от 3725 хиляди на 4522 хиляди лева, а чистата продукция — от 2200 хиляди на 2900 хиляди лева.

Развитието на производството ще даде възможност значително да се повишат и доходите на кооператорите. Средствата за разпределение ще нараснат от 1367 хиляди на 1805 хиляди лева. Възнаграждението на човекодел ще се увеличи от 3,80 на 5,26 лева, а средният годишен доход на работоспособен кооператор — от 920 на 1308 лева.

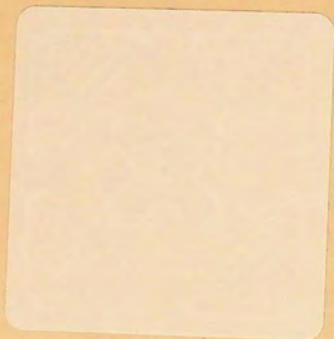
А след като бъде завършена голямата Русенска напонтелна система и водите на Дунав потекат през кооперативните блокове, тогава новоселският кооператив коренно ще се промени, ще закрачи още по-бързо напред. Доходите му рязко ще се увеличат, по-богати ще станат и кооператорите.

„Интензификацията е основно направление в развитието на селското стопанство. Такова направление е продуктувано както от нашите природни и икономически условия, така и от необходимостта широко да се внедрява техническият прогрес във всички отрасли на икономиката. Тази линия ще продължава и през четвъртата петилетка. Задачата сега е, прилагайки достиженията на науката и челния опит, да се подобрява организацията на производството, най-ефективно да се използват земята, наличната техника, торовете, препаратите и всички средства за производство, да се повишава културата на земеделците с оглед да се получава максимална и най-евтина продукция от единица площ“.

(Из Отчета на Централния комитет на Българската комунистическа партия пред Осмия конгрес на Партията.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Из славното минало на Ново село	3
По нов път	7
Със собствени машини	17
Към все по-висока култура на земеделието	25
Високопродуктивно, доходно животновъдство	34
Стопанството укрепна, заможнаха се и кооператорите	41
Промени се селото	43
И хората станаха по-други	44
С поглед към бъдещето	47

Автор и редактор: **Пеньо Ботев**

Коректор: **Ана Минчева**

Художник: **Стоян Ангелов**

Снимки: **Димитър Коджабашев**

Издават общинският партнен комитет и управителният съвет
на ТКЗС „Георги Димитров“ — с. Ново село, Русенско

Печатница „Дунав“ — РУСЕ

август 1965 година

